

Slovenski dom

Štev. 108

V Ljubljani, ponedeljek 13. maja 1940

Leto V

Nemške armade se premikajo proti Švici Hude in ogorčene bitke ob utrjenih črtah v dolžini 300 km

Newyork, 13. maja. m. Dopisnik »Newyork Timesa« je poslal svojemu listu iz Basla sledeče poročilo:

Prispele so vesti, da se premikajo številne nemške čete, ki štejejo približno pet armadnih zborov, proti švicarski meji. V Švici so prepričani, da misli Nemčija začeti z novo ofenzivo proti južnemu delu Maginotjeve črte. Za prodor naj bi Nemčija izvedla skozi zahodno Švico.

Poročilo tega dopisnika, ni to dejstvo med Švicarji izzvalo nobenega razburjenja, ker je Švica pripravljena na vse.

Bern, 13. maja. o. Mobilizacija je potekla v vsej Švici v popolnem redu. Protiletalsko topništvo in protiletalske strojnice so postavljene na številnih krajih. Splošno vlada vtis, da je Švica storila vse, da bi se uprla napadalcu.

Hude in krvave bitke

Pariz, 13. maja. Havas: Velika bitka, ki se je začela včeraj, dobiva vedno večji obseg. Med Forbachom in Vozezi se je istotako začela bitka. Na belgijskem bojišču sta bila dva napada, prvi severno od Liegeja čez nizozemski Limburg, kjer so Nemci zasedli Maastricht in vrše pritisk na Albertov prekop. Drugi pa v Ardenih, kjer so napadli Nemci čez Luksemburg. Do borbe je prišlo v Neufchateauju. Belgijske čete so se umaknile. Vojaški krogi so rezervirani ter zatrjujejo, da potekajo vse operacije po izdelanem načrtu, ki se izvaja brez izgub. V teku zadnjih 36 ur je bila dosežena povsod zveza z belgijskimi četami. Zavezniško letalstvo bombardira vojne objekte v pokrajini Maastricht ter nemške kolone, ki se tu pojavljajo. Včeraj je bilo zbitih nad temi kraji 36 nemških letal. Zapadno od Mozele je nemški napad ustavljen. Med Forbachom in Vozezi traja močno topniško streljanje ter se vrše nenadni napadi. Nemške operacije se izvajajo v pokrajini ob Saari pri Forbachu, Sargemündu in Bitchu.

Pariz, 13. maja. Havas: Nemške čete pritiskajo na nemško in nizozemsko bojišče ter so prekoračile črto IJssel. Po zavzetju Armhema so bile nemške čete ustavljene od Nizozemcev. Nemci so poskušali spustiti vojake s padali. Ta poskus se ni posrečil. Istotako ne drugi poskus v haški pokrajini. Tretji podoben poskus so Nemci izvedli nad nekimi vasi, kjer je nastala srdita borba. Vso noč je bil položaj nejasen, toda ob 10 dopoldne so mogli ugotoviti na vsej črti uspeh Nizozemcev.

Pariz, 13. maja. o. Glede nemškega uradnega poročila, da so nemške čete prodrle že do vzhodne obale Zuiderseke jezera, pravijo v Parizu, da je to poročilo pretirano in da skušajo Nemci napraviti vtis, kakor da bi res že zavzeli pol Holandske. Dejansko pa gre za nemške vojake, ki so se spuščali s padali ob tem jezeru, vendar pa so jih holandski vojaki takoj likvidirali. Nemško poročilo pa uničenja teh padalcev ne navaja. Prav tako je treba z opreznostjo sprejemati nemška poročila o obsežnih zavzetjih holandskih pokrajin, ker se zmerom utegne zgoditi, da Nemci res zavzemajo s padali kak izoliran kraj, vendar pa ta kraj še daleč nima nobene dejanske zveze z nemškimi četami, ki se bore ob utrdbah.

Belgijski se krepko drže Nemci si prizadevajo, da bi pretrgali zvezo med Belgijo in Francijo

Bruselj, 13. maja. AA. (Havas.) Snočnje poročilo belgijskega vrhovnega poveljništva se glasi: Na postojankah, ki so jih zasedle naše čete, trajajo srdite borbe. Belgijcem se je posrečilo ohraniti svoje postojanke navzlic močnim napadom nem-

ških oklopnih enot, ki jih podpira letalstvo. Francoski protinapad proti nemškim motoriziranim enotam je bil uspešen. Veliko število sovražnih tankov je bilo uničenih. Sovražnikov poskus, priti čez Albertov prekop s pontoni, se ni posrečil. Več zračnih napadov je bilo ponovno izvršenih proti boku naših čet. Včeraj je bilo na bojišču zbitih 20 sovražnih letal, ki so vsa padla na belgijsko ozemlje.

Pariz, 13. maja. (Havas.) Pritisk sovražnika se nadaljuje zapadno od Maastrichta, toda zavezniško letalstvo prizadeva na tem odseku sovražniku velike izgube. Sovražnik srdito napada na odseku belgijskih Ardenov. Na luksemburški meji so se začele ponovno borbe. Sovražnik je napadel francoske položaje tudi na odseku med gozdom Warndt in Saaro. Na vzhodnem delu bojišča med Saaro in švicarsko mejo ni bilo posebnih dogodkov. Nemško letalstvo je razvilo včeraj ves dan veliko aktivnost posebno nad Severno Francijo. Zavezniško protiletalsko topništvo se je povsod, kjer je bilo potrebno, udeleževalo ter zbitlo včeraj 30 sovražnih letal.

Bruselj, 13. maja. o. Včeraj se je spustilo v okolici Bruslja več padalcev, toda oblastem se je posrečilo vse ujeti. V Bruslju vlada popoln mir. Del prebivalstva se seli iz prestolnice. Vprašanje izselitve belgijske vlade in državnih oblastev še ni pereče.

Nemško poročilo

Berlin, 13. maja. (DNB.) Na zapadu hitro napreduje napad nemških čet ob uspešnem sodelovanju letalstva. Na severnem Nizozemskem so naše čete zasedle pokrajino Gromingen, ter so prispele do Harlingena in vzhodne obale Zuiderseke jezera.

Angleški oddelki so ustavili Nemce ob belgijsko holandski meji

Holandci so s sedanjim stanjem zadovoljni

Bruselj, 13. maja. Reuter: Po še nepotrjenih vestih se zdi, da so angleške čete izvedle srdit protinapad na Nemce med Liegejem in Maastrichtom. Most med veliko utrdbo Eben Emel in Albertovim prekopom na cesti Maastricht-Tongeren je bil razstreljen. Imenovana utrdba je del obrambnega sistema iz leta 1914 ter predstavlja sedaj člen v verigi obrambne črte Albertov prekop-reka Meuse. Poročajo, da so nemške čete izvršile močan napad južno od Liegeja, da napadejo tudi s te strani sistem utrdb. Francoska vojska hitro napreduje v severni Belgiji, skupna zavezniška vojska pa na jugu Belgije.

London, 13. maja. Reuter: Vrhovno poveljništvo angleške vojske sporoča, da napredujejo angleške čete v Belgiji točno po določenem načrtu. Bitke med angleško vojsko in sovražnimi oddelki so se končale v korist angleške vojske.

Amsterdam, 13. maja. Nizozemsko vrhovno poveljstvo je izdalo ponoči o 1.15 tole sporočilo: Nemške čete so prekoračile reko IJssel in Maas. Naše čete ob meji se krajema umikajo. Nizozemsko letalstvo bombardira nemške čete o priliki njihovega napredovanja. Ker ve severnih pokrajinah ni obrambnih črt, so se nizozemske čete umaknile z meje. Umik je bil izvršen v popolnem redu. Nemški padalci so se spustili v raznih krajih, toda njihova akcija ni nikjer več nevarna. Stevilni padalci so brez cilja blodili ter so bili ujeti ali pa ustreljeni. Očividno je, da bodo Nemci še naprej uprabljali ta nedovoljen način vojskovanja. Nizozemske čete so bombardirale z vsemi sredstvi letališče Vaalhaven, tako da se lahko smatra, da je za sovražnika neuporabljivo. Čiščenje v Rotterdamu se nadaljuje. Nizozemska mornarica pazi, da se iz morske strani ne bi izkrcale nemške čete. Nizozemsko vrhovno poveljništvo je zadovoljno s sedanjim stanjem.

Italija mobilizirala nove 4 letnike

Italijanski katoliški listi se odločno zavzemajo za zaveznike
Jugoslavija mora na vsak način ostati mirna

Rim, 13. maja. m. Italijansko časopisje prinaša še naprej dolga poročila o bitkah na zahodnem bojišču, zraven se pa odkrito zavzema za nemško akcijo proti Belgiji, Holandiji in Luksemburški, posebno pa ostro napada zaveznike zaradi njihove kontrole na Sredozemskem morju. V Rimu je bilo tudi včeraj več demonstracij proti Angliji, med katerimi so demonstrantje nalepili več lepakov z ostrimi kritikami zaveznikov.

Nasprotno pa se je odkrito na stran zaveznikov postavilo uradno glasilo Vatikana »Osservatore Romano«, ki se zraven tega spušta v polemiko z italijanskim časopisjem. Tako odgovarja na ugotovitve »Tribune«, da »Osservatore Romano« izhaja eno uro po zadnji izdaji italijanskih dnevnikov, da želi »Tribuna« na ta način opravičiti polemiko v nasprotju s pravico in logiko. Zaradi polemike vatikanskega glasila so demonstrantje na ulicah raztrgali več izvodov »Osservatore Romano«, ki poudarja velike katoliške manifestacije v Sieni. Toda krogi, ki stoji blizu fašistični stranki, odločno trdijo, da demonstracije nimajo prav nobene zveze z vero in Cerkvijo. Za Vatikanom se je javno zavzel za zaveznike ter za napadene nevtalne države tudi italijanski katoliški list »Avvenire d'Italia«, ki v svojem uvodniku trdi, da je italijanska javnost ogorčena zaradi surovega napada na nevtralne države, ki so bile izključno za mir.

V italijanskih političnih krogih pripisujejo velik pomen razgovoru Mussolinija z maršalom Grazianijem ter armadnim generalom Cuzzonijem in Sordum, ki so mu poročali o utrdbah na zahodni meji. Mussolini je naročil, da je treba vse te utrdbе še ojačiti. Včeraj je italijanska vlada poklicala pod orožje nove štiri letnike in sicer letnike od 1911 do 1914. Casopisi poročajo, da je dobila fašistična stranka nalogo, mobilizirati civilno prebivalstvo v Italiji.

Razen tega se italijansko časopisje še obširno bavi z operacijami na zapadu in z vprašanji Sredozemskega morja, pač pa zelo malo govori o Balkanu. Pred kratkim je neki italijanski list zapisal, da mora Jugoslavija ostati mirna tudi v primeru, če bi na Sredozemskem morju izbruhnila vojna. Dobro poučeni krogi vidijo v tem članku ključ za odnose med Italijo in Balkanom.

Milan, 13. maja. Snoči so bile velike dijaške demonstracije v korist Nemčije na »Piazz del Duomo«. Več sto dijakov je nosilo nemško zastavo s kljukastim križem ter italijansko zastavo. Vzklicali so Mussoliniju in Hitlerju ter prepevali patriotične pesmi. Zvečer so se množica demonstrantov več sto ljudi zbrala pred nemškem konzulatom, kjer je zahtevala, naj se izobesi nemška zastava. Ovacije Mussoliniju in Hitlerju so se ponovile. Vsi zidovi hiš okoli nemškega konzulata so bili popisani z besedami »Eviva Hitler!« in »Eviva la Germania!«

zera. Po predoru sovražnih položajev na reki IJssel so nemške čete napredovale do sovražne obrambne črte, ki gre od Ammersforta do Renase. Med Haseltom in Maastrichtom se je nemškim četam posrečilo prekoračiti Albertov prekop. Jugozapadno od Maastrichta je najmočnejša utrdba Liegeja v nemških rokah. Poveljnik in posadka te utrdbе sta se predala. Nemške čete so prodrle globoko v prostor v južni Belgiji. Ves Luksemburg je v nemških rokah. Nemško letalstvo je nadaljevalo 11. maja z napadi na sovražno letalstvo v Franciji, Belgiji in Holandiji. Ponovno je bilo bombardirano veliko število letališč. Uničenih je bilo veliko število hangarjev, ladjedelnic ter skladišč municije in tankov. Samo na enem letališču je bilo uničenih 30 letal, na drugem pa 36. V zračnih borbah je bilo zbitih 52 sovražnih letal, protiletalsko topništvo pa jih je zbitlo 12. Z gotovostjo se lahko reče, da je bilo včeraj zbitih 300 sovražnih letal. Letalstvo je z uspehom bombardiralo koncentracijo sovražnih čet, predvsem vlake in železniške proge ter kolone, ki so se bližale bojišču. Na belgijsko-nizozemski obali je nemško letalstvo izvršilo napade na sovražne pomorske lise in prevozne ladje. V Bisingenu so bile zadete tri prevozne ladje ter ena petrolejska ladja. Na Severnem morju pa je bil z bombami poškodovan neki sovražni rušilec. Minulo noč je več sovražnih letal letelo nad zapadno Nemčijo ter izvršilo napad na več nevojaških objektov brez posebnega uspeha. Izgube nemškega letalstva so v primeru z doseženim uspehom zelo majhne. Pogrešamo samo 35 letal. Na Norveškem je položaj nespremenjen. Pri Narviku so nemške letalske sile napadle sovražne ladje in oddelke, ki operirajo na Norveškem. Poltopen je bil nek rušilec, drugi pa poškodovan.

Vesti 13. maja

V vseh krajih s skrajno energijo in dragonskimi varnostnimi ukrepi iščejo padalce in domače elemente »pete kolone«. Da bi se olajšala kontrola vseh oseb, ki nimajo osebnih dokumentov, se lahko takoj izvrši usmrteitev. V Haagu je prepovedano prebivalstvu zapuščati po 20.30 domove. Prebivalstvo tesno sodeluje z oblastmi.

Japonski državljani, ki prebivajo v Holandski Indiji niso niti najmanj prizadeti z najnovejšimi ukrepi holandskih oblasti proti tujcem. Predstavniki japonske kolonije v Holandski Indiji sodelujejo s holandskimi oblastmi pri izvrševanju ukrepov v sedanjem kritičnem času.

Večina diplomatskih predstavnikov v Bruslju se pripravlja, da v najkrajšem času zapuste belgijsko prestolnico.

Po zadnjih poročilih je poplava na Holandskem dosegla potrebno višino. Angleško letalstvo je močno podprlo nizozemsko obrambo.

Po nemških poročilih znaša število žrtev bombardiranja mesta Freiburg v pokrajini Breisgau med civilnim prebivalstvom 25.

Angleški generalni konzul v Amsterdamu je svedoval vse mangleškim državljanom, naj se takoj vkrcajo na zadnjo ladjo, ki jim je bila dana na razpolago za odhod iz Holandske.

Kraljica Viljemina je poslala poslanico predsedniku francoske republike Lebrunu, v kateri naglašala, kako je Holandija ponosna, da se bori ob strani Anglije in Francije. Na koncu izraža kraljica Viljemina neomajno vero v končno zmago pravice in svobode.

Včeraj se je začelo v Parizu zasedanje glavnega odbora francoske socialistične stranke. Glavni odbor je poslal izraze bratskega prijateljstva Belgiji, Holandiji in Luksemburgu ter jim zagotovil solidarnost pri nadaljevanju borbe do osvoboditve. Odbor je poslal poslanico tudi angleški delavski stranki, v kateri ji izraža svoje simpatije. Popoldne se je v odboru vodila politična razprava, ki se bo končala verjetno s soglasnim sprejetjem resolucije.

Velike množice beguncev iz Belgije in Nizozemske gredo proti zapadu. Nemci napadajo poleg nizozemskih in belgijskih in angleška in francoska letališča. Netočne so nemške trditve, da je bilo ob tej priliki uničenih 50 letal. Poškodovanih je bilo skupno samo 8 letal, in to štiri francoska in štiri angleška. Angleška lovska letala so uničila včeraj 25 letal. Skupno je bilo zbitih 44 sovražnih letal.

Vest, da so se izkrcale zavezniške čete na otokih Curacao in Aruga, so sporočili zavezniški in nizozemski poslaniki v Washingtonu amerišкому zunanjemu ministrstvu. Dobro obveščeni krogi trdijo, da je ameriška vlada zadovoljna s pojasnitvijo, ker se Nizozemska smatra odsej za zaveznico Anglije in Francije ter lahko sama sklepa o sporazumih s Francijo in Anglijo.

Policijska in vojna oblastva v Angliji so podvzeli ukrepe za primer, če bi se spuščali padalci. Včeraj so že prevzeli službe posebni vojniki, ki bodo pazili na morebitno spuščanje padalcev.

Nova Churchillova vlada bo uživala podporo vseh strank

London, 13. maja. j. Nova Churchillova vlada bo uživala podporo vseh strank v angleškem parlamentu. Churchill ima poleg predsedstva vlade še obrambno ministrstvo, zraven njega pa so v vojnem kabinetu še: Chamberlain, podpredsednik tajnega sveta, lord Halifax kot zunanji minister, delavski voditelj Atlee kot pravosodni minister in drugi delavski voditelj Greenwood kot minister brez portfelja. Ostale vojne resorje pa imajo: Eden za vojsko, liberalce Sinclaira za letalstvo in laburist Aleksander za mornarico.

Snoči je bilo izdano uradno sporočilo o prevzemu nekaterih portfeljev v novi angleški

vladi. Po tem sporočilu so novi ministri: lord kanceler sir John Simon, bivši finančni minister, finančni minister sir Kingsley Wood, bivši lord pečata; minister za notranje zadeve sir John Anderson (brez spremembe), minister za prekrbo Herbert Morrison (laburist), minister za informacije Duff Cooper (bivši mornariški minister), trgovinski minister sir Andrew Duncan (brez spremembe) ter kolonialni minister Lloyd bivši visoki komisar v Bombayju.

Kakor se izve, se posvetovanja o zasedbi ostalih portfeljev nadaljujejo ter se danes pričakujejo tozadevna uradna sporočila.

Trgovska pogodba med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo podpisana

Vrednost trgovskega prometa bo znašala prvo leto 176 milijonov dinarjev

Moskva, 13. maja. Agencija Tass: V soboto zvečer so bile med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo podpisane tri pogodbe o trgovini, plovi, plačilnem prometu in trgovinskih predstavništvih. Pogajanja so se z uspehom in hitro končala, za kar se je treba zahvaliti obojestranskemu razumevanju. Konvencije so podpisali: komisar za zunanjo trgovino Mikojan, šef jugoslovanske delegacije dr. Gjorgjevič ter član delegacije dr. Sava Obradović. Za časa bivanja v Moskvi je bil jugoslovanski delegaciji prirejen povsod priršen sprejem.

Moskva, 13. maja. Havas. Agencija Tass poroča, da je bila podpisana v Moskvi pogodba o trgovini in plovi med Jugoslavijo in Sovjetsko Rusijo. Podpisani je bil tudi protokol, ki se nanaša na ustanovitev sovjetskega trgovinskega

predstavništva v Jugoslaviji in začasne jugoslovanske trgovinske delegacije v Sovj. Rusiji. Podpisani je bil tudi sporazum o izmenjavi blaga in načinu plačilnega prometa za leto 1940.

Moskva, 13. maja. Reuter. V soboto je bil podpisan tu trgovinski sporazum med Sovjetsko Unijo in Jugoslavijo. Jugoslovansko-sovjetski sporazum o trgovini in plovi predvideva, da bo znašala vrednost trgovinskega prometa med obema državama v času od leta 1940—1941 176 milijonov dinarjev. Sovjetska Rusija bo uvažala iz Jugoslavije baker, svinco, cink, masl in druge proizvode, izvažala pa bo v Jugoslavijo poljedelsko orodje in poljedelske stroje, bombaž in drugo. Sovjetska vlada bo imela svoje trgovinsko predstavništvo v Jugoslaviji, jugoslovanska vlada pa bo imela trgovinsko delegacijo v Sovjetski Rusiji.

Od tu in tam

Čez teden bodo na Hrvaškem občinske volitve v 722 občinah. Čeprav je dan volitev tako blizu, pa ni na terenu opaziti nobene posebne agitacije, kakor smo je bili vajeni gledati ob vsakih volitvah. V največji meri je treba mirnemu pripravljanju na volitve iskati vzrok v sedanjem stanju v Evropi, zraven pa tudi v naših novih notranjepolitičnih razmerah. Dr. Maček ima na Hrvaškem nesporno ogromno večino in zato borba ni huda. S HSS gre na volitve skupno SDS, med tem ko se je JNS odločila, da se volitev ne bo udeležila. Le v bosanskih in hercegovskih občinah, ki so bile priključene hrvaški banovini, bodo prisle v postev še druge liste, zlasti pa muslimanske. Na splošno nihče na Hrvaškem volitvam ne pripisuje političnega pomena, češ da gre zgolj za občinske zadeve. Novi župani na Hrvaškem ne bodo več izvoljeni, temveč postavljeni in plačani. Na ta način si je oblast zagotovila potreben vpliv na komunalne posle. Po drugi strani pa je tudi nova ureditev položaja občinskih tajnikov in blaginikov dala banki oblasti pravico, da bolj odločno posega v občinsko samoupravo. Hrvaške občine so imele velika bremena s svojimi uslužbenci, ker so jih same morale plačevati. Poslej jih bo plačevala banska oblast, ki jih bo tudi po svoji uvidnosti premeščala. Doslej so bili blaginiki in tajniki na občinah veliki gospodje, ker so imeli tako trdne položaje, da jih je bilo težko premakniti z mesta. Imeli so posebne predpise, ki so jih močno ščitili. Zato je bila večina teh občinskih uslužbencev v službi vsakega režima. S prevzemom tega občinskega uslužbenstva je banska oblast prevzela nase tudi breme za letnih 40 milijonov dinarjev.

Ban hrvaški je že izdal ukaz, s katerim je odredil večje število prekomasaj občin. Posebno številne nove razmejitve med občinami so bile odredjene v severni Bosni in v Dalmaciji. Nova razmejitev je bila potrebna zaradi tega, ker so pod prejšnjimi režimi odredili meje občin, ne da bi upoštevali gospodarske in zemljepisne momente, največkrat pa so bile občine preurejene proti volji ljudstva.

Konec tega meseca se bo v Belgradu zbral gospodarski svet Balkanskega sporazuma. Zastopniki Jugoslavije, Rumunije, Grčije in Turčije bodo prvenstveno razpravljali o izmenjavi surovin med seboj. Že na zasedanju zunanjih ministrov Balkanskega sporazuma v Belgradu je bilo sklenjeno, da se bodo kasneje sestali tudi gospodarski strokovnjaki balkanskih držav. Vojska v Evropi je prizadela vse države, kar se tiče preskrbe s surovinami. Posebno pa bi bilo to vprašanje pereče in boleče, če bi se začela vojna tudi na tistih poteh, po katerih prihajajo surovine v balkanske države. Ker se dogodki naglo vrstijo drug za drugim in ker se balkanske države ne smejo zanašati zgolj na velike sile, ki imajo v oblasti večino surovin, bodo skušale na belgajskem sestanku doseči sporazum, da si bodo medsebojno izmenjivale potrebne surovine. Tako so strokovnjaki v našem znanjem ministrstvu že izdelali nekaj predlogov, prav tako pa je tudi romunska vlada od svoje strani izdelala predloge. Naša država bi mogla pokriti, kar se tiče bakra in aluminija, vse potrebe balkanskih držav. Prav tako bi bilo s surovinami železa, katerega je v naši državi v izobilju. Tudi les bi lahko izvažala. Rumunija bi dajala prvenstveno petrolej, Turčija pa bi pokrila lahko ves potrebo v bombah in vojni. Zato bi tesno sodelovanje med balkanskimi državami moglo dati lepe rezultate in bi naredilo balkanske države kar se da neodvisne od vevsil, katere pri dobavi surovin postavljajo tudi razne politične pogoje, ki so sprito nevarnosti balkanskih držav dostikrat težki.

Nakupovanje premoga že za prihodnjo zimsko pripravo banska oblast v Zagrebu. Oblast pravi, naj bi se skušali vsi prebivalci že sedaj oskrbeti s premogom, da ne bi bilo spet pomanjkanja, kakor je bilo letos ob hudi zimi. Po drugi strani bi se s tem razbremenila premoškovna industrija, ki bi lahko polagoma in z običajnim tempom pokrila svo potrošnjo. Posebno pa priporočajo na Hrvaškem, naj bi ljudje trošili več lignita, ker bi s tem podprli domačo proizvodnjo lignita, obenem pa bi prihranili mnogo boljšega premoga, ki je potreben zlasti za industrijo.

V Nišu so postavili v angleško-srbskem dečjem domu poprsje velike dobrotnice srbske mladine Angležinje Karington Wilde. Ta plemenita Angležinja je zbrala v Angliji visok znesek, s katerim so v Nišu zgradili dečji dom. Pri slovesnosti je bil navzoč kraljev zastopnik, ban moravce banovine, poveljnik armade, pa tudi trije britanski angleški škofje, ki se že dalje časa mude v naši državi. Govorniki so poudarjali dobrotnost Angležev in oživljali spomine na sodelovanje Angležev in Srbov med svetovno vojno. Sprigovoril je tudi eden od angleških škofov, ki je poudarjal, da odnosa iz Jugoslavije neizbrisne vtise.

Ločenke so se organizirale v posebno društvo v Zagrebu. Tam je število žena, ki so se ločile od svojih mož, izredno veliko in zato je bil ustanovljen občni zbor društva za zaščito ločenke dobro obiskani. Ker se je sprva zbralo na zborovanju le 13 ločenk, je predsednica zaradi nesrečne številke 13 preložila zborovanje za toliko časa, da se je nabralo več zborovalk. Predsednica je ugotovljala, da je današnja morala bolj podobna nemoralici. Obenem je potožila, da danes zakon niso več tako trdni, kakor so bili poprej. Navzile temu pa bodo ločenke sklenile, da se bodo ponovno omožile, čeprav so pri prvem zakonu naselile na plitvo. Ustanovitev tega društva je izzvala v Zagrebu nešteto veselih in šaljivih komentarjev. Oglasili so se tudi ločenci, ki pravijo, da so jim družine razbile le razpisne moderne žene. Tudi ti pravijo, da bodo ustanovili svoje društvo, ki bo skrbelo za njihovo zaščito.

Za zeta sta se pripravili in topli dve ženski iz Pivice pri Somboru. Kmetica Elizabeta Mašnik je imela za svojo hčerko že izbrane zeta. Zaroka je bila že napovedana, ko se je nenadoma začela za tega fanta zanimati sosedka, ki je imela tudi hčer godno za možitev. Prizadevala si je na vse pretege, da bi fanta zmotila. In nazadnje se ji je napor le posrečil. Vsa iz sebe je šla Mašnikova, pred hišo svoje sosedice in ji podtaknila ogenj v streho. Ko pa je videla, kaj je storila, se je pokesala in sama začela pomagati pri gašenju. Kasneje je svojo sosedo celo prosila odpuščanja, prodala svojo hišo in poravnala s tem vso storjeno škodo. Poslej je ostala sama brez sredstev. Ko je sodišče obravnavalo ta nenavaden dogodek, je Mašnikovo opustilo, češ da se je že sama zadosti kaznovala za svoje nepremišljeno dejanje.

Slovenski prosvetni tečaj za dekleta

»Koroški Slovenec« poroča o uspelem prosvetnem tečaju za dekleta konec aprila in pravi: »Tečaj je obiskovalo nad 60 tečajnic iz vseh krajev slovenske Koroške. Že število samo dokazuje, da naša dekleta nikakor nečesto stoji ob strani, ko gre za bitji ali ne biti slovenske koroške družine. Sodelovalce bodo na način, ki odgovarja dekletovemu značaju, in se posebno v času, ko stojijo njihovi očetje in bratje na fronti, trudile, da izpolnijo nastalo vrzel v narodno-prosvetnih vrstah. Tečaj sam je bil izpolnjen s predavanji, petjem in prizori. Tečajnice so sledile posameznim točkam z velikim zanimanjem in bodo sprejete smernice rade izvajale v zasebnem in narodnem življenju. Prosvetna zveza in njene organizacije smejo biti novih, idealnih sotrudnic od srca vesele.«

Domovi za Kanalcane

Predvidena je gradnja družinskih hišic za izseljenice iz Kanalske doline, ki so sedaj nastanjene po raznih krajih Koroške. Nemška delovna fronta, ki bo gradnjo nadzirala, je v zvezi s pristojnimi mesti določila, naj se za prvo silo zgradi 1500 hišic v vseh predelih dežele, med drugim tudi v Smohorju, na Brnci, v Sinci vasi, Velikoven, Celovcu in Beljaku. Na treh krajih so z gradnjo že pričeli.

Doslej največji transport Kanalcancev je došel preteklo soboto v St. Vid na Glini. Bilo je vseh nad 500 oseb. Na kolodvoru jih je ob prihodu pozdravila godba. Iz Celovca je prispel vodja izseljevalnega urada stotnik Maier-Kalbitsch. Po pozdravem nagovorilo so bili izseljenici odpremljeni v Brezje, Krko, St. Donat in Lölling.

Oddaja železnih plotov in ograj

Državni komisar za porabo starega gradiva je odredil, da se morajo oddati železni plotovi in žičnate ograje. Tozadevna akcija se je že začela in bo svoje delo dovršila do konca avgusta t. l. Namestnik pokrajinskega vodje dr. Pachnek je ljudstvo pozval, naj bo za navedeno akcijo pripravljeno in naj jo po svojih močeh podpira.

Drobne iz Celovca

Pri zadnji zbirki za zimsko pomoč, ki jo je organizirala policija, je daroval povprečno vsak Celovčan 74 pfenigov. Celovec se je s tem postavil po višini prispevkov na drugo mesto v vsej državi.

Železne ograje v mestu že izginjajo. Tako so zaenkrat pospravili male železne ograje na javnih trgih. Delavci imajo navodilo, naj pri tem postopajo previdno, da se ne bi skazilo lice mesta. Sedaj bodo prišle na vrsto ograje in plotovi zasebnih vrtov.

Iz Gorice, s Krasa in iz Istre

Sprememba italijanskih sred. šol

Italijanski ministrski svet je med ostalim odobril tudi načrt zakona, ki zadeva preureditev pouka v srednjih šolah, kakor tudi sam ustroj srednje šole. Načrt predvideva za učiteljske gimnazije in srednje tehnično šolo skupne prve tri razrede (corso triennale unico). Prvi razred te enofne šole bo odprt s prihodnjim šolskim letom. V naslednjih letih bodo zaporedoma odprli še ostala dva. Največ pažnje bodo odsele posvečali čitanju. Latinsčina in matematika bosta oproščeni dosedanjega mehanicizma. Zgodovina se bo predavala in to samo najvažnejša brez datumov. Učenje tujeje jezika bo odpravljeno. V tretjem razredu bodo podučevali učence med drugim tudi v vojaški kulturi, učenke pa v domačem gospodinstvu. Vsak razred ne bo smel imeti več kakor 30 učencev. Šole z manj kakor 24 razredi bo vodil ravnatelj, ki bo po možnosti tudi podučeval. Od ravnateljskega mesta so izključene žene. Za vpis je potrebno napraviti sprejemne izpite in starost učencev mora biti 10 let. Šolnina za nov tip šole bo skoro enaka dosedanjim šolninam za gimnazije. Kar je posebno zanimivo, je to, da so predpisane višje šolske takse za učenke kakor za učence.

Izpred tržaškega sodišča

Pred sodiščem se je obravnavala smrtna nesreča, ki se je dogodila 21. maja 1938 pri Postojni pri kateri je našel smrt kolekar Josip Hubner, težje pa sta bili poškodovani kolezarki Pavla Mahnič in Emilija Novak. Nesreča se je dogodila pri Sežani. Iz Postojne je vozil avtomobil princa Maksimilijana Windischgrätzja šofer Peter Hubert z veliko brzino. Ko je opazil kolezarije, je prijel za zavore, toda zaradi mokrega asfalta je vozilo zdrknilo na levo stran in zadelo v kolezarije, ki so vozili eden za drugim pravilno po desni strani ceste. Na procesu sta bili prisotni obe žrtvi, ki jima bo

Vsa neobdelana zemljišča in stavbišča v mestu in okolici bodo pritegnjena za pridelovanje zelenjadi. Za kvadratni meter je določena najemnina 2 pfeniga. Najemnino bo pobirala organizacija NSV. Lastniki neizrabljenih parcel so bili pozvani, naj iste takoj javijo pristojnemu uradu, ki jih bo oddajal po prosti izbiri v najem interesentom.

Svečana otvoritev mostu pri Velikovcu

1. maja je pokrajinski vodja namestnik Kutschera otvoril novozgrajeni most tik velikokrajskih mestnih vrat na cesti Celovec-Gradeec. Otvoritev se je vršila v okviru prvomajске proslave. Iz Celovca je prišel dež. glavav s spremstvom. V svojem govoru je slavil most kot simbol nemškega duha, nemškega dela in nemške sile. Pokrajinski namestnik je v svojem nagovoru nazval most kot zgradbo, ki naj združi narodne dele dežele in narode in bo v blagor poznejšim rodovom. — Most je zares veličastna zgradba. Visok je nad 50 m in 200 m dolg. Stoji na osmih obokih iz kamna.

Drobiz

Fini beli kruhki in pecivo, ki se je doslej lahko dobivalo v kavarnah brez kart, se odsej oddaja samo proti odrezkom nakaznice za kruh.

Poostrene so odredbe glede zatemnitve. Ukazano je, da je treba skrbeti za zatemnitve prostorov od sončnega zahoda pa do sončnega vzhoda.

Nekemu kmetu k Krških hribih je pogorela družinska hiša. Oblast je odbila njegovo prošnjo, da bi si smel postaviti novo stanovanjsko hišo z utemeljitvijo, da je privatna gradbena delavnost zaenkrat ustavljena. Kmet je dobil navodilo, naj si začasno postavi zaslonno kolibo.

Cestna železnica je povzela 75 letnega upokojenca iz Trnje vasi pri Celovcu. Starček je bil pijan in se je vozu prepozno umaknil.

Celovski nadžupan in okrajni glavav sta odredila, naj se oddaja obnošeno perilo in obleka za poljske delavce. Za to pa se dobijo novni točke na karti za obleko, in sicer največ 50 točk.

Na deželi sprejemajo perilo in obleko občinski uradi, v Celovcu pa okraj. glavavstvo. Baterije za žepne svetilke se bodo v bodoče dobile samo na posebno nakaznico.

S 16. majem se smejo kupovati zaprte steklenice le, če se pri nakupu oddaja enako število zamaskov. Tudi z zamaski bo treba hudo varčevati.

Tudi v poletnem času so predvidene zbirke po hišah in na cestah. V času od aprila do avgusta bodo člani NSV zbirali mesečno enkrat po hišah, dvakrat pa se bo v poletju pobiralo na cestah in v javnih lokalih. Zbirke so namenjene za nemški Rdeči križ.

3. junija se bodo štele svinje, molzne krave in ovce po vsej državi. Štetje bodo izvedli delalci statistični uradi. Štelo se bo tudi v priključenih predelih bivše Poljske.

ta nesreča ostala za vse življenje. Mahničeva si je pri tem zlomila nogo in ostala pohabljenata ter mora uporabljati ortopedični aparat. Z Novakovo pa je bilo še težje. Pri nesreči si je zlomila ključnico in levo slemenico, kar je povzročilo da so ji morali odrezati levo nogo. Takoj po nesreči so karabinerji ugotovili da je avto brzel s preveliko brzino, zaradi česar se je zgodila nesreča. Obtožene ni bil prisoten na obravnavi, ker je bil po klican k vojakom kot nemški državljani in se trenutno nahaja na Siegfriedovi liniji. Vse priče na procesu so izjavile, da je avtomobilist zakrivil nesrečo zaradi prevelike brzine, vendar pa je sodišče uvaževalo olajševalne okoliščine po zakonu 33 in kaznovalo Huberla samo na 4 mesece zapora in še to pogojno.

Filmi,

ki jih velja videti... ali ne videti

»Bal v operi« (Kino Matica). Naša kina že določijo, če je mogoče, kakšen »poseben« prevod. Čemu ne »Operni ples«? — To starejši delo človek gleda z mešanimi čustvi. Danajčani se se v dobrih starih časih znali še kar prijetno šaliti in vedno smejeti. V zadnjih nemških filmih je namreč humor tog in trd, neduhovit, v tem filmu pa se srečavamo stari veseli, lahkoživ Dunaj. Theo Lingner, Paul Hörbiger in Hans Moser in cela vrsta drugih igralcev nam poskrbita za poldrugo uro kar prijetne zabave. Si cer to delo Geze von Bolvarija ne predstavlja nič posebnega, nobenih večjih ambicij nima kakor ugodno zabavati, vendar to svojo nalogo izpolni v zadovoljivi meri. Ogledali si ga bodo tisti, ki se radi smejejo preprostim, pa fletnim dvotipom.

Šport čez binkoštno nedeljo

Med tem ko se je Ljubljana na binkoštno nedeljo založila samo z juniorsko prvenstveno tekmo, ki je bila odigrana na igrišču SK Jadrana med SK Slavijo in juniorji Jadrana ter je končala z zmago Slavijinih juniorjev v razmerju 5:2, in ko so Mariborčani priredili ob organizaciji SK Železničarja močno skromen binkoštni nogometni turnir, so imeli v Belgradu, v Splitu in v Zagrebu tri izredno zanimive in važne nogometne prvenstvene borbe. Proti pričakovanju je v Splitu zagrebški Gradjanski z dokaj izdatnim rezultatom 2:0 premagal tamkajšnjega Hajduka, ki se je bil za tekmo pripravil nadvse resno. Sarajevska Slavija tudi v ožjem tekmovalju za nogometno državno prvenstvo leta 1940 kaže, da je od lani mnogo napredovala, saj stoji z dvema tekmarja na drugem mestu, med tem ko je BSK s tremi tekmarji na prvem mestu in to le s točko več kakor jih ima sarajevska Slavija. Včeraj je svoje simpatizerje prav tako kakor preteklo nedeljo v Belgradu, kjer je bila premagala na njenem lastnem igrišču tamkajšnjo Jugoslavijo z 1:0, razveselila s tem, da je sredi Zagreba premagala Haško z 1:0. V Belgradu so imeli domači derby. Znano je, da belgajška Jugoslavija skoraj redno utegne svojega krajevnega nasprotnika BSK-a premagati tudi kadar je v najslabši formi. Kako odličen je trenutno BSK, prav gotovo najboljšje

izpričuje včerajšnja njegova zmaga nad Jugoslavijo. BSK je premagal Jugoslavijo s 3:1. Ker je bil dež, je tekma v Belgradu pristostovala le približno 6000 gledalcev. Skraja sta obe moštvi predvedli prav lepo kombinacijsko igro, po drugem golu, ki ga je dobila, pa je Jugoslavija popustila tako močno, da je do kraja BSK ves čas igral pred njenimi vrati. V napadu rdečih je včeraj nastopil Lojancič, bil pa je zelo slab. V deseti minuti je pobegnil, Glišovič lepo central, žogo je dobil Vujačinović, ki je brez oklepava z 10 metrov poslal v mrežo 1:0 za BSK. V 2. minuti je Bročić foudal Božoviča. Sodnik, Madžar Ulvari, je odredil enajstmetrovko proti Jugoslaviji. Streljal je Dragičević, pa naravnost Jugoslavijinem vratarju Lovriču v roke. V 31. minuti bi bila Jugoslavija lahko izenačila, toda desno krilo Savič se je zmedel in napravil 100% sanso. V 35. minuti je končno prišlo do izenačenja. Lojancič dobi uporabno žogo, jo podaljšal do Petroviča, ki je zabil 1:1. V drugem polčasu je v osmi minuti padel drugi gol za BSK. Levo krilo Nikolič je streljal, vratar Lovrič je žogo sicer zgrabil, pa mu je, spet padla iz rok, tako, da je Nikolič streljal ponovno in povzabil na 2:1. Jugoslavija je po tem голу do kraja popustila. BSK je ves čas do kraja igre potem obgledal njena vrata. Toda šele v 57. minuti je padel gol. Levo krilo BSK-a Nikolič

Ljubljana

Koledar

Danes, ponedeljek, 13. maja: Binkoštni ponedeljek.

Torek, 14. maja: Bonifacij.

Obvestila

Nočno službo imajo lekarne: Bakarčič, Sv. Jakob trg 9; mr. Ramor, Miklošičeva c. 20; mr. Murmayer, Sv. Petra c. 78.

Kraljevska banska uprava dravske banovine je odobrila mesarskim podjetjem zastopanim po združenju mesarjev in klobasničarjev za ljubljansko okolico v Ljubljani, da smejo prodajati goveje meso II. vrste sprednji del po 12 din, zadnji del pa po 14 din, volovsko meso I. vrste, ki s ekot takšno označi z žigom pri mesnem ogledu po 14 din, sprednji del, po 16 din zadnji del, telečje meso po 14 oziroma 16 din, svinjsko meso po 16 oz. 18 din in slanina po 20 din za 1 kg.

Otroški dnevi. Jugoslovanska Unija za zaščito otrok, sekcija za dravsko banovino sporoča, da se bodo vršili letošnji otroški dnevi v dravski banovini od 26. maja do 2. junija z geslom: »Otrokom je treba v velikih nesrečah najprej pomagati.« Ker je tema za letošnje dečje dneve važna prav z ozirom na sedanjí resen čas, se bodo otroški dnevi izvedli v kar najširšem obsegu, o čemer bo javnost še podrobno in obširno poučena.

Radio

Program radio Ljubljana

Ponedeljek, 13. maja: 9.00 Napovedi — 9.15 Prenos cerkv. glasbe iz trnovske cerkve — 9.45 Verski govor (prior V. Učak) — 10.00 Praznični koncert Radij. orkestra — 11.30 Balalajke igrajo (plošče) — 12.30 Objave — 13.00 Napovedi — 13.02 Veseli kvartet in lone Petrovič s spremljevanjem harmonike (A. Stanko) — 17.00 Kmet. ura: Poletna dela v vinarstvu (Kuret Vladimir) — 17.30 Kvartet sester Stritarjevih (s spremljevanjem klavirja) in Cimermanov kvartet — 19.00 Napovedi in poročila — 19.20 Nac. ura: O Marjanu pri Splitu (A. Nizetec, Zgb) — 19.40 Objave — 20.00 Pevski zbor »Gospodstevski zvon« — 20.45 Češka glasba (Radij. orkester) — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Za zabavo (plošče).

Torek, 14. maja: 7. jutranji pozdrav — 7.15 Napovedi, poročila — 7.15 Pisan venček veselih zvokov (plošče) — 11.00 Soliska ura: Življenje v Črni Reki in okoliških vaseh v minulih časih (M. Demšar) — 12.00 Jugoslovanski pevci in pevke (plošče) — 12.30 Poročila, objave — 13.00 Napovedi — 13.02 Opold. koncert Radij. orkestra — 14.00 Poročila — 18.00 Drobiz (plošče) — 18.40 Vpliv alkohola na mlado duševnost (dr. Stanko Gogala) — 19.00 Napovedi, poročila — 19.20 Nac. ura: Prvi Slovan v Vojvodini (prof. Kosta Kovčević, Bgd) — 19.40 Objave — 19.50 Gospodarski pregled (D. Potocnik) — 20.00 Koncert slovenske glasbe, Sodelujejo: Radij. komorni zbor in pomnoženi Radij. orkester, Solisti: ga. Sokolova, gđ. Rudolfova, A. Jarc in T. Petrovič. Dirigent D. M. Sijance — 21.30 Vaški umetniki (plošče) — 22.00 Napovedi, poročila — 22.15 Citre igra Hebein Marjan.

Drugi programi

Ponedeljek, 13. maja: Belgajška kratkovalovna postaja (YUA 49.19 m, 6100 kc, 1 kw; YUB 49.18 m, 6100 kc, 10 kw; YUF 19.69 m, 15.240 kc, 10 kw; YUG 19.69 m, 15.240 kc, 10 kw); 19.40 Poročila v slovensčini. — Belgrad: 20.10 Violina. — Zagreb: 20.00 Opera. — Bratislava: 21.30 Jugoslov. narodne. — Praga: 19.25 Film in opereta. — Beromünster: 21.15 Izeljska oddaja. — Budimpešta: 21.15 Ciganski orkester. — Bukarešta: 21.30 Španska glasba. — Stockholm-Hörby: 20.15 Opereta. — Trst-Milan: 17.15 Orgle. — 21. Simf. koncert. — Rim-Bari: 21. Simf. koncert — Florenca: 21. Plesna glasba. — Sottens: 20.00 Ork. koncert.

Torek, 14. maja: Belgajška kratkovalovna postaja (YUA 49.19 m, 6100 kc, 10 kw; YUB 49.18 m, 6100 kc, 10 kw; YUF 19.69 m, 15.240 kc, 10 kw; YUG 19.69 m, 15.240 kc, 10 kw); 19.40 Poročila v slovensčini. — Belgrad: 19.40 Zbor. — Zagreb: 21.45 Harmonika. — Bratislava: 19.30 Pihala. — Praga: 21.05 Ork. konc. — Beromünster: 20.45 Franc. gl. — Budimpešta: 20.10 Ork. konc. — Bukarešta: 22.00 Kabaret. — Stockholm-Hörby: 22.15 Kabaret. — Trst-Milan: 17.15 Sopran. 20.30 Ork. konc. — Rim-Bari: 21. Puccinijeva opera »Turandot«. — Florenca: 20.30 Operetni konc. — Sottens: 19.30 Franc. pesmi.

je lepo central z leve proti desni. Glišovič je bil na mestu ter je brez pomisljanja z močnim strelom postavil končni rezultat 3:1.

Stanje tabele je sedaj sledeče:

BSK	3	2	1	0	7:4	5
Slavija	2	2	0	0	2:0	4
Hajduk	3	1	1	1	6:4	5
Gradjanski	2	1	0	1	4:3	2
Jugoslavija	3	0	0	3	4:11	0

Včerajšnje tekme v italijanski ligi so prinesle naslednje rezultate:

Bari : Juventus	2:1
Bologna : Venezia	2:0
Napoli : Novara	1:0
Lazio : Liguria	2:2
Ambrosiana : Milano	3:1
Genova : Roma	0:0
Florentina : Triestina	1:0
Torino : Modena	4:3

V prvenstvu vodi Ambrosiana s 40 točkami pred Bologno, ki jih ima 38.

Občni zbor

Jugoslovanske atletske zveze

Včeraj dopolne je bil v Belgradu občni zbor Jugoslovanske atletske zveze, ki so se udeležili delegati vseh treh narodnih zvez, slovenske, hrvaške in srbske. Na občnem zboru so bila sprejeta pravila, sklenjeno je bilo tudi, da bo sedež Jugoslov. atletske zveze vsaki dve leti prenesen v drugo mesto narodnih zvez ter da bo sedež zveze najprej v Belgradu. Izbrana je bila nova uprava državne zveze ter je postal njen predsednik maršal dvora Boško Čolak-Antić. Eden podpredsednikov je zastopnik Slovencev D' Sancin, tehnični referent državne zveze pa je Ljuba Simić. Skupščina se je nadaljevala popoldne. Vsi sklepi so bili sprejeti soglasno ter je skupščina potekla tokrat v najlepši slogi. Ugovinjeno je bilo, da se se končno pri jugoslov. atletskem športu vsi spori zrnjavili in da se bo naša atletika poslej razvijala normalno.

Phalsbourg — mesto bolnišnic za Maginotovo črto

Phalsbourg je majhno mesto v Lotaringiji, ki šteje v mirnem času nekaj več kot 3000 prebivalcev. Mestce leži nedaleč od Metzja in prav tako ni veliko oddaljeno od strelskih jarkov in zaklonišč Maginotove linije. In že celih sedem mesecev uživajo le vojaki gostoljubnost in streho tega mesteca, kajti civilistom je bivanje na tem ozemlju strogo prepovedano. Phalsbourg je vsaj na zunaj zelo podoban ostalim alžaskim in lotaringijskim mestecem. A ne povsem. Veliki in prostorni trg, kateri v središču krasi spomenik, ki je bil postavljen v zadnji vojni na čast padlim vojakom, je obkrožen od ličnih enonadstropnih poslopij. Te hiše pa so danes po sedemmesečni vojni, zapuščene, okenski zastori spuščeni in vse je pušča. Meščani so se bili že davno izselili.

Tam nekje oddaleč pa je slišati zamolklo grmenje in rjovenje težkega topništva. A kljub temu grmenju vsak dan javljajo iz tega dela fronte suhoparno vojno poročilo s kratkimi besedami: »Povsed miren dan; le tu in tam močnejše topniško streljanje.

Phalsbourg pa se vendarle loči od ostalih mest in mestec, ki leže v senci Maginotove linije. Phalsbourg je navidez miren, a vendar pa je v njem živahno. Vojaki, transport municije, kolone tovornih avtomobilov, motociklisti, ki nosijo važna poročila, po vseh hišah, kamnicah in luknjah nastanjeni vojaki: vse to daje povsem novo sliko. V to mesto nimajo dostopa niti vojaki, topovi, tanki in vse drugo, kar je za vojno potrebno, pa čeprav leži samo nekaj kilometrov od fronte. Vsem je vstop prepovedan. V tem bojnem pasu je Phalsbourg eden izmed krajev, kjer se še vojna ustavi. Phalsbourg je namreč bolniško mesto. Edini, ki imajo v Phalsbourgu vstop, so oboleli in ranjeni vojaki. Edini vozovi, ki smejo voziti po ulicah tega mesteca, so vozovi za bolnike. Mestu poveljuje samo sanitetni častnik. In edina zastava, ki vira v Phalsbourgu, je zastava Rdečega križa na beli podlagi.

Tehnični vzroki, ki so prisilili armadno vodstvo osrediti v nekem, tik za fronto ležečem mestu sanitetno službo, so kakor na dlan. Velika bolnica je za nogo bolnikov, za operacije, za specialne postopke itd. vsakakor bolj pripraven kakor pa majhna reševalna postaja. Kolodvor v Phalsbourgu je

posebno urejen za prevoz ranjenec; celo predmestje, ali bolje rečeno, blok hiš, je rezervirano za bolnike z nalezljivimi boleznimi. Po cestah vlada mir, ki je za okrevanje bolnih potreben. Vse to so prednosti »lazaretnega mesta«. Lazaretno mesto ima najprej »evakuacijski lazaret«, v katerega ranjenca najprej prenesejo; tu jih slečejo, umijejo, jim dajo bolniške halje, in če je potrebno, jih odpeljejo v notranjost dežele. Lažje ranjene pošljejo po okrevanju takoj spet na fronto, ali pa na bolezenski dopust domov. Težje ranjene pa takoj odpeljejo v drugi kirurški oddelek, kjer izvrše potrebne operacije, in koder ostane ranjenec tako dolgo, dokler ni sposoben za nadaljni prevoz v okrevališče ali sanatorij. Slednji je tu še bolnišnica za nalezljive bolezni, ki smo jo že omenili. Te ni organizirala samo armada, ampak tudi prostovoljne pomožne čete francoskega Rdečega križa, ki ima kratica U. F. F. (Union des Femmes Françaises). To je občudovanja vredna ženska organizacija, polna vzorov in poštvenosti. V tej bolnišnici so izključno zaposlene le ženske. Lazaret vodi generalica Reibl, ki uživa med vojaki veliko spoštovanje. Tudi zdravniški v tej bolnišnici so le ženske, medtem ko v drugih dveh lazaretih temu ni tako. Kot po ostalih kolodvorih Francije, je tudi na phalsbourškem kolodvoru velika okrepčevalnica. Toda k tej se približuje vojak z negotovim, opotekajočim korakom. Pride, da se malo okrepča, preden se poda na zdravljenje. Težko ranjeni pa čakajo na nosilnicah pred kantino, da jim sanitetec prinese časo okrepčila. Phalsbourg leži spokojno. Na robovih štirinogatega velikega trga stoje skrbno razvrščeni sanitetni avtomobili. Na strehah imajo rdeči križ. Dve veliki rdeči črti, ki so načrtani na velikem trgu, se križata v sredini pri spomeniku padlim junakom. Ta ogromni, na tleh začrtani križ, označja letalom, da je Phalsbourg lazaretno mesto. Rdeči križ na trgu, in zastave Rdečega križa, ki vira iz nekaterih hiš, so edina zaščita mesteca pred sovražnimi letali in topovskim ognjem. Toda ta magični krog je bolj zaščita kot visoki in močni zidovi. Ta krog označja začetek kraljestva, v katerem mora vojaštvo molčati in v katerem vlada zdravnik kot neomejeni gospodar. Tu ni več sovražnosti.

Novi angleški ministrski predsednik Winston Churchill med letalci, ki so bombardirali nemška oporišča.

Delovanje možganov v višini

Zdravniški strokovnjaki so dognali, da delujejo možgani pilota, ko prileti v višino šest tisoč metrov počasneje kakor običajno in sicer za eno petino počasneje. Njegovi zaključki niso več točni, možgani počasi delujejo in tak človek izgleda precej manj sposoben kakor običajno. Če ga vprašas, ali se počuti dobro in če bi rad morda maslo s kisikom, bo rekel, da se počuti čisto dobro kakor vedno.

Pred kratkim so naredili sledeči poizkus: nekega človeka so dali nalogo, da naj pomnoži neko štiri številčno število, na primer 9847×6473 več-

krat. Ta je nalogo rešil v pet in štiridesetih sekundah. Od treh rezultatov so bili vsi trije popolnoma točni. Potem pa so ga poslali v letalom v višino šest tisoč metrov. Venomer je trdil, da se počuti sijajno. Potem so mu dali, da reši isto nalogo. Po petih minutah napornega dela je pomnožil samo dvakrat po štiri številčno število. Oba rezultata pa sta bila popolnoma napačna.

Fizični napor pri poletih v velikih višinah sicer ni velik, toda vsi letalski zdravniki, ki so v službi pri vojnem letalstvu, proučujejo, kako delujejo možgani človeka pod visokim pritiskom in so prišli do teh zanimivih in važnih zaključkov. Zaradi tega angleškimi pilotom ni dovoljeno, leteti brez maske za kisik višje kakor pet tisoč metrov. (d).

Zarota v mestu Dublinu

»Zeleni otok« Irsko spada k angleškemu svetovnemu gostovstvu. Med tem pa je anglo-saksonski parlament mnenja, naj bo Irsko samostojna država. Irsko ni nikak »tvoja država«, in London ne pošilja v njeno prestolnico Dublin nobenega poslanca, niti kakega drugega svojega zastopnika. Irsko ni tudi nikak dominion, nje ne vlada noben vice-kralj kot vlada n. pr. Avstraliji ali Kanadi, in angleška krona je na Irskem zastopana le s »trajnimi zastopniki«. Ministrski predsednik De Valera je primerna osebnost, kateremu ni do tega, da bi podrl vse mostiče, ki še vežejo Irsko z angleškim kraljestvom. Že od začetka sedanje vojne se je Irsko republikanska opozicija močno razmahnila, mnogo bolj je postala delavna, kot je bila prej. Irski ekstremisti fanatičnega Sama Russella so svoj teror še povečali.

Še pred izbruhom sedanje vojne je Irsko I. R. A. doživela različne podpore od drugih, Angliji sovražnih držav. Po izbruhu sovražnosti pa je ta podpora postala še bolj očita. Namen je jasen: Poskusiti z različnimi politično-diplomatskimi spletkami še bolj odtujiti Irsko od Anglije in si pridobiti na »Zelenem otoku« letalska oporišča, ki bi jim služila za njihove nadaljnje vojaške operacije proti Angliji.

In da bi Anglijo morda še kje oškodovali, je Irsko objavila nevarnost za svoje ozemlje, in s tem pripomogla sovražnikom Anglije, da to lahko njihovi diplomatski agenti nemoteno delujejo.

»Trajnemu zastopniku« angleške krona v Dublinu siru Johnu Maffeyju se ni zdelo pogodu dosedanje postopanje Anglije z Irsko. O tem je nekoga dne nepričakovano govoril v irskem parlamentu, s čimer si je pridobil veliko naklonenost tako med nekaterimi krogi v Londonu kakor tudi med Irce.

Dognano je tudi, da prejema I. R. A. številne

podpore v denarju, knjigah in orožju. Tako so izšle v galščini, ki je novi irski narodni jezik, brošure, ki napadajo predvsem Anglijo in njenega mornariškega ministra Churchilla. Res je tudi, da nemško poslanstvo prireja v Dublinu nemško-irske večere ter na ta način skuša uveljaviti svoj vpliv. Ampak...

Toda ministrski predsednik Eamon de Valera ne gleda teh prizadevanj brez odgovora. Kot veren katoličan, kakor so pač vsi njegovi rojaki, si prizadeva razširati papeževе okrožnice, v katerih sveti oče popisuje razmere katoliške Cerkve na Poljskem. Te okrožnice predstavljajo na galščino irski kardinal Mac Rorry.

Finski dogodki niso ostali brez posledice za prebivalce »Zelenega otoka«. Stari športnik Peter O'Connor, ki je prinesel Irce na olimpijadi v Atenah leta 1896 zmago, je osnoval prostovoljski zbor za Finsko, ki je imel nalogo oskrbovati Finsko z denarjem, z zdravili in s prostovoljci. Nazadnje je kupila dublinska vlada — in v Londonu pravijo, da je to sad Maffeyjevega prizadevanja — angleške torpedovke za obrambo svojih obal, kar naj bi bilo obenem protiutež nemški podmornični invaziji. Prav tako je angleška admiraliteta povečala, na posredovanje Maffeyja, svojo patrolno službo ob irski obali.

Sledili sta justifikaciji dveh teroristov I. R. A. v Angliji, nato so prišle številne aretacije na osnovi obtožbenega materiala. Angleško časopisje je javno obtožilo nemškega poslanika dr. Edvarda Hempla in njegovega tajnika Thompsena zaradi »nediplomatskega« delovanja. Javnost je bila opozorjena in spremhljena z budnimi očmi vse dogodke, ki zadevajo Irsko.

Sir John Maffey pa je vzel te dni, prvič po nastopu svoje službe na tem položaju, dopust... In bogvedi čemu? Prav gotovo ne brez vzroka!

Kraji, o katerih svet dandanašnji največ govori

Norveška

Kraljevina Norveška sama meri 323.800 km² in šteje 2.772.000 prebivalcev. Od navedene površine odpade 13.890 km² na jezera. Poleg glavnega ozemlja imajo Norvežani še Spitzbergo s 65.000 km² in 1500 prebivalci, Barenske otoke s 180 km² in 120 prebivalci ter otok Jan Mayen s 370 km² in 3 prebivalci. Skupna površina meri torej 387.350 km² z okrog 2.774.000 prebivalci, kar da povprečno 9 ljudi na km².

Večja mesta so: prestolnica Oslo z 260.000 prebivalci; Bergen (91.500 preb.), Trondhjem (55.000), Stavanger (44.000), Dramen (26.500) itd. V norveških lukah pristane letno 9500 trgovskih ladij s 6.300.000 tonami. Železniško omrežje ima 16.500 km. Pošt je 4500; promet pa znaša 110.650.000 pisem in razglednic letno. Vse telefonske proge so dolge 17.500 km, imajo 48.500 vodov in 6.150.000 žic. Radijskih oddajnih postaj je 16, in to v: Oslu, Aalesundu, Tromsøju, Badsøju, Hamarju, Trondhjemu, Bodøju, Fredrikstadu, Bergenu, Porsgrundu, Narviku, Kristijansandu, Stavangerju, Riukanu, Notodenu in Jejeju pri Oslu. Državni denar je norveška krona s 100 eri.

Trgovina je prinesla: uvoz 1.950.000.000 norv. kron, izvoz pa (celuloza, živalske kože, življenjske potrebščine, rude, kovine, olja) 1 milijardo 150. milijonov kron. Glavne države, s katerimi je trgovala, so bile Nemčija, Velika Britanija, Združene države, Švedska in Danska.

Danska

Glavno državno ozemlje kraljevine Danske meri 42.900 km² in šteje blizu 3,5 milijona prebivalcev. Temu glavnemu ozemlju je treba prišteti še Grönland, ki meri 2.174.000 km² in ima 15.000 prebivalcev ter Farorske otoke s 1400 km² in 22.000 preb. V personalni uniji z Dansko je tudi Islandija s 102.850 km² in 105.000 prebivalci. Skupno ozemlje meri 2.321.150 km² in šteje nad 3.500.000 prebivalcev.

Večja mesta so: prestolnica Kopenhagen s 600.000 prebivalci, potem Frederickberg (120 tisoč), Aarhus (80.000), Odense (55.000), Aalborg (44.000 preb.) itd. Na Islandu je glavno in največje mesto Reykjavik z 25.000 preb., potem Akurejri (5000) itd.

Pomorski promet: letno 30.200 ladij z okrog 9.500.000 tonami. Železnice je za 5600 km. Pošt je 1420 s prometom 280.400.000 pisem in kart letno. Brzgojavne proge merijo 4000 km, imajo 15.000 vodov in 5.150.000 žic. Radijske oddajne postaje so v Kopenhagenu, Kalundborgu in

Skamlenbeku. Telefonske proge so dolge 75.000 km in imajo 12.5000 aparatov z 20.500.000 razgovori letno. Državni denar je krona, ki se deli na 100 erov.

Trgovina: uvoz 1,6 milijarde kron, izvoz (meso, maslo, jajca, živali) 1.550.000 kron. Glavne države, s katerimi je trgovala, Danska, so bile: Nemčija, Velika Britanija, USA, Švedska.

Islandija

Tu ni železnice. Pošt je 440 s 2,6 milijona pošiljk letno. Brzgojavnih in telefonskih prog je 3200 km s 3900 aparati in 490.000 razgovori. Islandska krona ima 1000 aurarov.

Trgovina: uvoz 65 milij. kron, izvoz (ribe, olja, meso, volna) 90 milij. kron. Glavne države, s katerimi je vzdrževala trgovske zveze, so bile: Velika Britanija, Danska, Španija in Norveška. V Reykjaviku sta navadna in kratkovalovna radijska postaja.

Grönland pa ima tri radijske postaje: Julianehab, Gedhavi in Godthaab.

Naročajte Slovenski dom!

»No, ali ste zadovoljni z električnim štedilnikom?«

»Pa še kako! Že tri tedne kurim, pa še ni posla kurjava.«

»Gospa Collombova — 27. decembra 1916 — ena posamična vzornica v Vernouillet — ob štirih, 5087 frankov.«

Po običajni ženitni oblubi je gospa Collombova šla 26. decembra z Landrujem v vilo Gambais. Obtožba je trdila, da pomeni ob štirih uro umora, 5087 frankov pa denar, ki ga je Landru pri tem zaslužil. Dele oblike gospe Collombove so našli v vili.

Šesta »zaročenka« je bila devetnajstletna Madeleine Babelay. Landru jo je spoznal v podzemeljski železnici. Jokala je, ker se je bila sporekla z materjo in se odločila, da pobegne. Sorodnikom je pravila, da ji je Landru po očetovski ponudil pomoč.

Zvabil jo je v vilo Gambais 29. marca 1917. V njegovem zvezku se je prikazal zapisek »Babelay, 12. aprila, ob 4 popoldne.« Nihče ni nikdar več česa slišal o njej od tistega dne, ko je sorodnikom povedala, da gre s svojim »varuhom« na deželo. Njen vojni izkaz in nekaj njenega perila so našli v neki omari v vili Gambais. Landru je trdil, da je te reči pustila v zastavo za izposojeni denar.

Naslednja zaznamba se je nanašala na »vdovo Buisson — 1. septembra 1917 ob 10.15 zvečer.«

Landru je imel z njo ljubezen dalje kakor dve leti in ji pisal duceate zaljubljenih pisem, preden se je vdala njegovim prošnjam,

naj gre z njim. Dan pred usodnim večerom sta prebila v tem, da sta iskala poročno obleko zanj.

Policijska poizvedovanja so pokazala, da se je Landru še tisti dan vrnil sam v Pariz, da bi začel stike z gospodično Segrejtjevo.

»Gospa Jaumejeva — 26. oktobra 1917 — ob treh popoldne.« to je bila osma »zaročenka« v zvezku. Ta je bila zelo xerna in je imela pomisleke ali bi pred cerkvenim blagoslovom šla prebivat z Landrujem pod isto streho. Šel je z njo v cerkev sv. Sreča na Montmartreju in molil z njo. Ko je tako razpršil njene pomisleke, sta odšla na usodno pot v vilo Gambais.

Deveta je bila gospa Pascalova. Policija je izvirtala, da je Landru prodal njene ponarejene zobe za 15 frankov. Pri razpravi je Landru trdil, da so prodani zobje bili zobje njegovega očetja in da bi bil zobje gospe Pascalove z zlatimi kronami morali vreči najmanj šestdeset frankov.

Gospa Pascalova je znane pravila o nenavadno otarljivem učinku oči svojega »zaročenca«, sorodnikom je pripovedovala, da jo je nekoč poskusil hipnotizirati.

V vilo Gambais je vzela s seboj svojo najljubšo matko. Ostanke matke so našli zakopane na vrtu, živa je bila zadavljena s povosčeno vrvice.

Deseta in zadnja iz izginulih »nevest« je bila Therese Marchandier. Pravila je znancem, da jo je Landru pri drugem srečanju zasnubil.

Landru si je sposodil dvajset frankov od svoje žene, da bi se peljal v vilo Gambais. Vrnil se je naslednji dan in plačal dolgove za 950 frankov.

Trije psički gospe Marchandierjeve so bili zakopani na vrtu, zadavljeni s povosčeni vrvicami.

Ko so ga prijeli, je Henry Desiré občeval s Fernando Segrejtjevo, letnim 29 letnim dekletom, ki se je bila sprla s svojim zaročencem na fronti. Nosila je »smrtni prstan«, zaročni prstan, ki ga je bil imel Landru pripravljenega že za deset drugih »zaročenk«.

Med razpravo se je seznanila z nekom od svojih tovarišev, pariskim dopisnikom nekega newyorškega lista in je pozneje hodila v njegov urad. Večkrat mu je govorila:

»Henry Desiré je bil tako dober, tako priazen do mene in

hkratu tako ognjevit.«

Pri razpravi se je trdno izogibala Landrujevemu pogledu, ko so izpovedovale priče. Čeprav je vedela, da je manjkalo samo za las, pa bi bila deležna usode desetih drugih »nevest«, se je vendar branila, da bi izpovedala naravnost proti njemu. Dejala je:

»Bil je vedno nežen in spoštljiv do mene in čisto normalen. Rada sem ga imela in bi ga bila poročila. Do moje matere je bil nežno pozoren in ji je skoraj vedno prinašal rož.«

Toda preiskava je ugotovila, da je bil Henry Desiré v istem času zaročen z Jeano Falquejevo, od katere si je izposodil 2000 fr.

Dokazno gradivo se je končno nagrmadilo v tlačevo višino, ko je dr. Paul, sloviti zločinoslovec izbrskal iz pepela v štedilniku vile Gambais 256 koščkov človeških kosti. 147 jih je označeval za dele človeških lobanj. Dr. Paul je dejal, da izvirajo ti koseci od najmanj treh človeških teles.

Drugi strokovnjak je povedal, da so saje v dimniku pokazale velik odstotek maščobe. V kupu pepela so našli kosce napol staljenih reber iz stenzikov in gumbe z ženskih oblek. V neki omari so našli veliko stekleničico in cev, ki so po besedah strokovnjakov v njih nekoč bile tekočine, ki razkrajajo tkivo.

Sosedje so izpovedali, da so pogosto videli, kako se iz skrivnostne vile vzdigujejo gosti, grdi oblaki dima. Na štedilniku v vili Gambais so izvedli poskuse, ki so dokazali, da je tam bilo lahko sežgati velike množine mesa v majhnih kosih.

Zdravniki za duševne bolezni in znanstveniki, ki so Landruja med preiskavo dostikrat pregledali, so priznali, da ne morejo dometi, v čem je skrivnost njegove nenavadne privlačnosti za ženske. Razen njegovih izrednih oči, ni Landrujeva zunanjsčina kazala ničesar, kar bi pojasnjevalo njegov uspeh pri ženskah. Bil je 55 let star, srednje velikosti, bledega obraza in je nosil obleko, ki ni vzbujala pozornosti. Na prvi pogled ni človek opazil na njem ničesar drugega, kakor zanimivo oblikovano plešasto glavo in asirsko brado, ki je gojil in prirezoval z brezmejno nečimernostjo.

Toda Landrujeve oči so nehotе vleklo pozornost nase. Bile so velike, strmeče in so se iskale kakor katje oči. Več od njegovih 283 žena, ki so bile ušle smrti, je reklo policiji, da so jih njegove oči polnile s strahom in grozo, pa jih vseeno očarale.